

ATTITUDE & MOTIVATIE

ACHTERGRONDINFORMATIE VOOR LEERKRACHT/LEERLINGBEGELEIDER

2.1 Omschrijving concepten

2.1.1 Attitude

Attitude wordt in Columbus (2017) beschreven als de houding die de leerling aanneemt tegenover zijn/haar opleiding. Hoe belangrijk is studeren? Welke plaats neemt studeren in in het dagelijks leven van de leerling? Attitude hangt samen met motivatie voor de schoolopleiding en de verantwoordelijkheid die de leerling opneemt voor zijn studieactiviteiten. Attitudes zijn verbeterbaar en het onderwijs kan hier een belangrijke rol in spelen. Positieve attitudes ten aanzien van de opleiding ontwikkelen niet bij iedereen spontaan. Het vormen of veranderen van attitudes is vaak een lang proces. Ze moeten doelbewust nagestreefd en aangeleerd worden (Vergauwen & Deserrano, 2005; Perloff, 2010). Het benadrukken van attitudes tijdens de les heeft ook een voordeel voor de leerkracht aangezien dit een positieve invloed heeft op het klasmanagement (Valcke & De Craene, 2015).

2.1.2 Motivatie

(Studie)motivatie is een bepalende factor voor het studiesucces van studenten, ook in het hoger onderwijs (Coppens, 2006). Dit begrip wordt in Columbus omschreven als de mate waarin een leerling bereid is om dat werk te doen dat nodig is om de eigen schoolse doelen te bereiken (Maesen, Lacante, & Lens, n.d.). Het gaat om het besef van een leerling over de eigen verantwoordelijkheid voor zijn studies (Columbus, 2017; Coppens, 2006). Wanneer de leerkracht of leerlingenbegeleider wil werken aan de motivatie van leerlingen, is het daarom belangrijk om aandacht te besteden aan de attributies die leerlingen toekennen aan hun studiesucces of -falen. Attributies zijn de oorzaken die mensen toeschrijven aan successen en mislukkingen (Maesen, Lacante, & Lens, n.d.). Een gemotiveerde leerling beseft dat zijn eigen inspanningen bijdragen tot zijn studiesucces en zal studieresultaten niet toeschrijven aan bv. geluk, de moeilijkheidsgraad van de vragen of de leerkracht (Coppens, 2006). Eigen inspanningen zijn factoren die een leerling zelf kan controleren. Een gemotiveerde leerling focust zich op deze controleerbare factoren, ook al beseft hij dat er factoren zijn die hij niet kan controleren, bv. de soorten vragen die gesteld worden (Maesen, Lacante, & Lens, n.d.).

2.2 Verantwoording lesinhouden

Les 1: Attitude

In de eerste les krijgen de leerlingen de opdracht om na te denken over schoolse activiteiten die ze graag en niet graag doen. Er wordt gevraagd om te formuleren of ze het al dan niet makkelijk vinden om zich in te zetten voor deze activiteiten. Dit sluit aan bij de eerste tip uit het feedbackrapport van Columbus die de leerlingen krijgen om te werken aan attitude. Tot slot staan ze stil bij de manier waarop ze zich inzetten voor deze activiteiten, ondanks hun houding ten aanzien van deze activiteit. Het is belangrijk dat de leerkracht/leerlingbegeleider tijd maakt om over deze oefening te praten, te reflecteren en te discussiëren met de leerlingen. Stilstaan bij attitudes werkt attitudevormend en bewustmakingsgesprekken zijn essentieel om ervoor te zorgen dat leerlingen nadenken over hun attitudegedragingen (Vergauwen & Dessarono, 2005).

Verder wordt er in deze les, aansluitend bij de exploratiefunctie van Columbus, gewerkt met de toekomstvisie van de leerlingen. Via de exploratiefunctie verkennen de leerlingen hun eigen interesses en voorkeuren en krijgen ze zicht op hun mogelijkheden en sterktes. De leerlingen worden in deze les creatief aan het werk gezet om hun betrokkenheid te verhogen. Er wordt autonomieondersteunend gewerkt, zodat elke leerling zijn talenten en interesses kan inzetten (Vansteenkiste, 2012; Vansteenkiste, Sierens, Soenens, & Lens, 2007). In dit onderdeel wordt maximaal ingezet op differentiatie door in te zetten op het principe 'inspelen op interesses van leerlingen' van Universal Design for Learning (CAST, 2011).

Les 2: Attitude

Tijdens de tweede les stellen de leerlingen hun toekomstvisie aan elkaar voor in een kringgesprek. Het delen van de toekomstvisie met anderen zal de kans op succes, of het bereiken van de toekomstvisie, vergroten. Het streven naar een bepaald doel wordt serieuzer genomen wanneer anderen hiervan op de hoogte zijn. De leerkracht en de klasgenoten krijgen daarnaast ook de kans om de leerlingen te ondersteunen, zodat deze zich aan hun beloftes houden (Zuidhof, 2013).

De toekomstvisie die de leerlingen maakten tijdens les 2 is een langetermijndoel. Er wordt verondersteld dat de leerlingen voldoende verbinding ervaren met dit doel, aangezien zij zelf formuleren wat zij belangrijk vinden voor hun toekomst (Maesen, Lacante, & Lens, n.d.; Volkaerts, Lacante, & Lens, n.d.). Doelen zijn een sleutelfactor in het ontwikkelen van positieve attitudes. Door de focus te leggen op dit langetermijndoel, sluit de les aan bij de tips die de leerlingen vanuit Columbus kregen. De toekomstvisie kan als inspiratiebron gebruikt worden om doelen op korte termijn te formuleren tijdens les 3. Daarnaast wordt het belang van de huidige schoolopleiding benadrukt. Door de richtvragen van de leerkracht wordt de reflectie van de leerling hierover gestimuleerd. De leerkracht heeft gedurende het schooljaar heel wat informatie verzameld over zijn leerlingen. Op basis van deze informatie kan de leerkracht constructieve feedback geven om het leerproces van de leerling bij te sturen (Bastiaens, Leys, Vandenbroek, & Verhulst, n.d.).

Les 3: Motivatie

De oefeningen die in deze les aan bod komen, werden opgesteld aan de hand van de definiëring die Columbus geeft aan '(studie)motivatie'. Dit maakt dat er in deze les ingezet wordt op het besef dat een leerling heeft over

zijn eigen verantwoordelijkheid en het belang van zijn eigen inspanningen voor zijn studies. Verder wordt er in deze les gepeild naar het studiegedrag en de attributies van leerlingen (Columbus, 2018; Coppens, 2006).

De leerlingen stellen tijdens deze les stellen concrete doelen op, op het specifieke niveau van studietaken (Coppens, 2006). Uit onderzoek blijkt immers dat doelen een belangrijke en misschien wel de belangrijkste rol spelen voor motivatie (Maesen, Lacante, & Lens, n.d.). Het bepalen van doelen maakt het immers gemakkelijker om gemotiveerd te blijven. Een belangrijk aandachtspunt bij het opstellen van doelen is wel dat deze gebaseerd moeten zijn op de waarden en overtuigingen van de leerlingen zelf en dat ze leergeoriënteerd moeten zijn. Dit maakt doelen nuttig en werkt motiverender om de doelen te bereiken (Maesen, Lacante, & Lens, n.d.; Vanhoof et al., 2012). Daarnaast stellen leerlingen specifieke acties op, die hen zullen helpen om deze doelen te bereiken.

Les 4: Motivatie

Deze les vindt idealiter een drietal weken na les 3 plaats, aangezien hier geëvalueerd wordt in welke mate de doelen uit les 3 al dan niet bereikt zijn. Uit het onderzoek van Lally, van Jaarsveld, Potts en Wardle (2009) blijkt dat de tijd die nodig was om gedragsverandering te bereiken varieerde van een periode van 18 dagen tot een periode van 254 dagen. Er werd gekozen voor een periode van een drietal weken, aangezien de leerlingen in les 3 verschillende doelen op korte termijn formuleerden. In les 4 wordt het proces geëvalueerd en wordt besproken welke acties er ondernomen kunnen worden om verder aan de doelen te werken. Op deze manier ontstaat de mogelijkheid om gedragsverandering op lange termijn te bereiken.

Daarnaast is het belangrijk om de leerlingen te voorzien van constructieve feedback. Remediërende toelichting is essentieel voor die leerlingen die moeite hebben om hun doelen te bereiken. Ze moeten kunnen experimenteren en uitproberen. Fouten maken mag, wanneer ze worden bijgestuurd door de leerlingen, medeleerlingen of leerkracht (Vergauwen & Dessarano, 2005).

REFERENTIELIJST

Bastiaens, H., Leys, E., Vandenbroek, M., & Verhulst, L. (n.d.). *Motiverend lesgeven 2.0: Vorming voor leerkrachten derde graad BSO - algemeen theoretische vakken. Draaiboek docent*. KULeuven: Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen.

CAST (2011). *Universal design for learning guidelines version 2.0*. Wakefeld, MA

Columbus. (2017). *Feedbackrapport exploratie-instrument columbus*. Retrieved April 16, 2018 from <https://columbus.onderwijskiezer.be/wp-content/uploads/2018/02/Voorbeeld-feedback-rapport.pdf>.

Coppens, L. (2006). *Studiemotivatie en studeergedrag van studenten in kaart brengen. Lassi als instrument voor leerlingenbegeleiders*. Retrieved April 17, 2018 from <http://www.letop.be/bibliotheek/studiemotivatie-en-studeergedrag-van-studenten-in-kaart-brengen-lassi-als-instrument-voor-leerlingenbegeleiders>

Maesen, S., Lacante, M., & Lens, W. (n.d.). *Motivatiemodule*. KULeuven, Departement Psychologie, Centrum voor Motivatie en Tijdspectief.

Lally, P., van Jaarsveld, C.H.M., Potts, H.W.W. & Wardle, J. (2009). How are habits formed: Modelling habit formation in the real world. *European Journal of Social Psychology*, 40, 998 - 1009.

Perloff, R. M. (2010). *The Dynamics of Persuasion: Communication and attitudes in the 21st century* (4th ed.). New York: Routhledge.

Valcke, M., & De Craene, B. (2015). *Klasmanagement en reflectie*. Gent: Academia Press.

Vanhoof, J., Van De Broek, M., Penninckx, M., Donche, V., & Van Petegem, P. (2012). *Leerbereidheid van leerlingen aanwakken. Principes die motiveren, inspireren en werken*. Leuven: Acco.

Vansteenkiste, M. (2012). *Kijk eens in de spiegel! Reflecteren over de motivatie van jouw leerlingen*. Geraadpleegd op 14 maart 2018, van: <https://associatie.kuleuven.be/events/studie-studenten-begeleiding/documenten/bzl2012.pdf>

Vansteenkiste, M., Sierens, E., Soenens, B., & Lens, W. (2007). *Motivatie: willen, moeten en structuur in de klas. Over het stimuleren van een optimaal leerproces*. Mechelen: Wolters-Plantyn.

Vergauwen, G., & Desarrono, G. (2005). *Attitudes evalueren. Een zeiltocht*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.

Volkaerts, S., Lacante, M., & Lens, W. (n.d.). *Attitudemodule*. KULeuven, Departement Psychologie, Centrum voor Motivatie en Tijdspectief.

Zuidhof, A. (2013). *Word veel succesvoller. Deel je doel met anderen*. Geraadpleegd op 4 mei 2018 van: <https://arjanzuidhof.nl/wp/word-veel-succesvoller-deel-je-doel-met-anderen/>